

статусно-ролевите взаимоотношения и дистанции между циганите и „другите“, от сублимацията на собствените добродетели (или пороци) в портрета на останалите социални респонденти, от координацията и субординацията на парадигмалните за ромската душевност и битност характеристики (възпроизвеждащи се в превърнат, мистифициран и отчужден начин) в техния компенсаторен маниер на присъствие и функциониране. Така например за ромите **българите** са¹²: умни – 68 процента, амбициозни – 66, избягват тежката работа – 65, алчни – 49, развратни – 42, общителни – 42, сръчни, ловки – 40, не може да им се вярва и да се разчита на тях – 36, гостоприемни са – 36, враждебни са към другите – 30 процента.

Ако сравним резултатите от предлаганата тук скала с внимателен анализ на щрихите от етничното самоописание на циганите, ще забележим включването на доста нови етнични характеристики в портрета на българите, които изобщо нямат място (дори и в евфемистичния вариант на присъствие) в ромската авторефлексия и автоперцепция. Това налага едно по-цялостно и детайлно обяснение на каузалността от декорирането на българите с такива характеристики, както и на смисловия пълнеж, който те се опитват да инжектират (както спрямо профилирането на българите, така и спрямо дообрисването на собствения автопортрет). За тази цел нека започнем последователно с отделните черти у българите.

Българите са **умни**. В тази квалификация на типичното за българите се проецират няколко неща. От една страна, тук се визира социалната дистанция на българите от ромите, детерминирана от културно-образователния им статус, която е обективна величина и по никакъв начин не може да бъде подложена на съмнение или отрицание. От друга страна, фаворизирането на подобна характеристика у „другите“ е дискретна алюзия за нейната липса или прекомерна редуцираност (като присъствие и функционалност) в пределите на собствения етничен автопортрет и социална реализация. Тук, естествено, ромите никъде не извеждат за самите себе си (дори по евфемистичен начин) охарактеризиране с антиномични на умността социални и човешки признаци. Но би могло теоретически да се допуска дискретно компенсаторният патос от недостатъчната или от по-цялостната липса на интелектуално-образователно равнище